

фальклору, сведчыць аб яго мясцовых асаблівасцях. Выкарыстоўваючы фальклор у мастацкай творчасці, трыба мець на ўвазе яго спецыфічныя рэгіянальныя асаблівасці і імкнуцца дакладна аднавіць іх у ішніх галінах культуры.

Такім чынам, улік рэгіянальных асаблівасцей фальклору з'яўляецца магістральным накірункам у засваенні фальклорнай спадчыны.

Гуд П.А.,
канд. гіст. навук,
дацэнт

БЕЛАРУСКАЕ КУПАЛЛЁ НА СУЧАСНЫМ ЭТАПЕ

Купалле -- старажытнае беларускае свята летняга сонцастаяння, адроджанае ў пачатку 80-х гг. на аснове народных традыцый, апошнім часам стала пырока распаўсюджанай з'явай святочнай культуры Беларусі. Сацыялагічнае даследаванне паказвае, што за апошнія сем гадоў купалле ўвасаблялі ў 1986 і 1993 гг. адпаведна 18,1 і 73,2% культасветустаноў сістэмы Мінкультуры РБ, прычым, калі на пачатку адроджэння (80-я гг.) свята арганізавалі эпізодычна, раз у 2--3 гады, то ўжо ў 90-х гадах адбылася стабілізацыя святочнага календара, і купалле сталі ладзіць штогод.

Аналіз матэрыялаў дазваляе зрабіць вывад, што ў рэчышчы свята працягваюць сцвярджацца кампаненты, якія маюць эстэтычную каштоўнасць (песні, гульні, карагоды, карнавалізаваныя дзеі, вогненныя забавы). Аднак, як і на пачатку адроджэння, захоўваецца негатыўная тэндэнцыя правядзення купалля ў форме прадстаўлення, калі дзеянне ў вогнішча праводзіць вызначаная колькасць ражаных, а большасць удзельнікаў з'яўляюцца пасіўнымі гледачамі, што рэзка зніжае эфектыўнасць эмацыянальнага і выхаваўчага ўплыву свята.

Пры гэтым пераходу ад эпізодычнага ўвасаблення да масавага распаўсюджвання свята выявіў шэраг творчых і арганізацыйных праблем, якія перашкаджаюць далейшаму развіццю купалля. Галоўная праблема -- падрыхтоўка спецыялістаў у сферы народнай творчасці. Сацыялагічнае даследаванне паказвае, што 79% культработнікаў сельскіх клубаў і 68% супрацоўнікаў раённых металычных цэнтраў культуры вельмі слаба арыентуюцца ў купальскіх народных традыцыях, звычаях, павярхоўна ведаюць агульнанацыянальныя рысы купалля, і амаль усё зусім не ведаюць мясцовых традыцый святкавання. Прычына гэтаму -- адсутнасць у большасці раёнаў рэспублікі сістэмы навукова-творчых семінараў па народнай абраднасці, недастатковая работа з фальклорным калектывамі, дрэннае наладжванне экспедыцыйнай палівай дзейнасці. Другая праблема -- склаўшыся

адносіны да працэсу сцвярджэння рэжысёрскай распрацоўкі свята. Большасць работнікаў клубных устаноў дагэтуль выкарыстоўваць гатовыя рэкамендацыі навукова-металычных цэнтраў. Такія практыка ўдасканалвання метады і арганізацыі свята разам з распаўсюджваннем пазітыўнага творчага вопыту мае і негатыўнае адценне, таму што выходзіць у культработнікаў спажывецкія адносіны да падрыхтоўкі свята, пазбаўляе іх ініцыятывы, абмяжоўвае развіццё творчага патэнцыялу.

Адным з асноўных арганізацыйных пытанняў сучаснага купалля з'яўляецца тэрмін яго правядзення. Апошнія гады ў выніку пастановы Вярхоўнага Савета РБ аб святкаванні большасці народных свят па юліанскаму календару (каляды, дзяды і інш.) купалле таксама чамусьці сталі ладзіць у ноч з 6 па 7 ліпеня, што не адпавядае народнай традыцыі адзначэння даты летняга сонцастаяння (24 чэрвеня). Па народнаму календару пасля Пятра (29 чэрвеня) пачынаецца перыяд дажджоў, і таму ўжо ў гады запар свята, якое праводзіцца з 6 па 7 ліпеня, зрываецца або адмяняецца, што ўрэшце аказвае негатыўны ўплыў на развіццё купальскай абраднасці.

Далейшае ўдасканалванне сучасных народных свят, у тым ліку і купалля, тэрмінова патрабуе вырашэння наступных задач.

1. Увядзенне ў планы падрыхтоўкі спецыялістаў культуры спецыялізацый «рэжысёр-фалькларыст».

2. Наладжванне раённымі металычнымі цэнтрамі рэспублікі дзейнасці па збору мясцовага купальскага фальклору і арганізацыі пастаянна дзеючых навукова-творчых семінараў народнай творчасці.

3. Правядзенне купальскага свята ў рэгіёнах на аснове мясцовых традыцый.

4. Далучэнне да ўдзелу ў свяце пыхрокіх колаў насельніцтва.

5. Вяртанне свята ў традыцыйныя тэрміны правядзення.

Вырашэнне гэтых задач будзе мець жыватворны ўплыў на далейшае развіццё і ўдасканалванне народных свят, на якасны рост абрадатворчасці.

Міцкевіч Н.А.,
ст. выкладчык

ЭЛЕМЕНТЫ КАРНАВАЛІЗАЦЫІ Ў ВЕСНАВЫХ СВЯТАХ БЕЛАРУСІ

Пачынаў веснавыя свята масленічны карнавал. Масленіца (масленка) -- гадавое свята, якое адзначалася як праводзілі зimy і сустрэча вясны. Назву «масленіца» мела не толькі свята, але і яго ўвасабленне -- смежныя чучала з саломы і ануч, прыбранае ў жаночае адзенне: кашулю, спадніцу. Масленічнае чучала -- гэта галоўны момант карнавалізацыі ў свяце.